

Strategische agenda

Buurtaal en internationalisering in Limburg

1 januari 2014

Inleiding

In het Actieprogramma Zuid-Limburg¹ wordt binnen het domein Onderwijs gesteld dat het “noodzakelijk is dat het onderwijs in Zuid-Limburg nadrukkelijker een internationaal gezicht krijgt. Door het opleiden van leerlingen tot wereldburgers met accenten op meertaligheid en mindset. Door (beroeps)onderwijs aan te bieden in en voor de Euregio”².

Als één van de belangrijkste doelstellingen van het actieprogramma onderwijs wordt internationalisering van het onderwijs in Limburg genoemd. Hier wordt ook de relatie met Brainport 2020/Limburg Economic Development duidelijk. Een competitief en innovatief Limburg heeft in toenemende mate arbeidskrachten en ondernemers nodig die hun kansen grijpen over de landsgrenzen heen. Daarvoor hebben ze kennis, vaardigheden, maar vooral ook een internationaal georiënteerde attitude nodig. De unieke ligging van Limburg biedt jongeren enorme kansen om deze competenties te verwerven en zich te ontwikkelen tot Europese burgers.

De strategische agenda buurtaal en internationalisering Limburg wil invulling geven aan deze behoefte. Het algemene doel van de agenda is het optimaal voorbereiden van jongeren in Limburg op een internationaal georiënteerde toekomst als leerling/student, werkende en bewoner. Zodat ze toegerust zijn om in hun eigen regio kansen te zien en die te grijpen, hier hun bestaan op te bouwen en bij te dragen aan de (Eu)regionale ontwikkeling. Dit draagt bij aan de binding van talenten aan onze regio (van belang i.v.m. demografische krimp). Een bijkomend effect is dat een wisselwerking kan ontstaan door bevordering van Euregionale competenties en taalkennis. Belgische en Duitse jongeren zullen zich dan gemakkelijker kunnen bewegen in Limburg.

Het programma

De strategische agenda is een beleidsdocument dat een raamwerk met duidelijke richting en aanzetten geeft voor Limburgse bedrijven, (onderwijs)instellingen en overheden om – alleen dan wel samen met partners – verdere concrete invulling te geven aan de genoemde doelstelling, internationalisering van het onderwijs in Limburg, met nadruk op de Euregio. Centraal staan hierbij taal-, interculturele en ondernemende competenties. De agenda borduurt voort op bestaande, succesvolle projecten in de regio, maar ook projecten op nationaal en Europees niveau. Die projecten tonen duidelijk aan dat de doelstellingen van de Strategische agenda haalbaar zijn, dat het kan. Daarmee is de Strategische agenda een coördinatie- en sturingsinstrument voor verdere ontwikkeling van een integraal internationaliseringsprogramma vanuit het onderwijs, in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven en de overheid.

Een belangrijk onderdeel van de strategische agenda is kennisdeling. Daar waar al kennis is, wordt deze gerichter verspreid over de partners die op dat moment in hun ontwikkeling behoefte aan die kennis hebben. Een centrale website en nieuwsbrieven zijn onderdelen van de kennisdeling in algemene zin, specifiek helpen partners elkaar en is er een databank waaruit partners kunnen putten.

Om de strategische agenda inhoud te geven heeft een groep van bestuurders uit onderwijs, bedrijfsleven en overheid een team experts vanuit de verschillende deelnemende geledingen

¹ Een koers voor Limburg, Actieprogramma Zuid-Limburg 2012

² Actieprogramma Zuid-Limburg, mei 2012, Actieprogramma Onderwijs

gevraagd om een raamwerk voor een internationaal georiënteerd programma op te stellen met een looptijd tot 2020.

Het expertteam heeft als kader voor verdere ontwikkeling een zestal programmalijnen geschetst:

1. de programmalijn instrumenten
2. de programmalijn implementatie
3. de programmalijn externe relaties
4. de programmalijn onderwijs en arbeidsmarkt
5. de programmalijn scholing en onderzoek
6. de programmalijn mobiliteit

In principe vindt de ontwikkeling van alle lijnen simultaan plaats, echter voor de eerste jaren zal de nadruk voor de stuurgroep liggen op de ontwikkeling van de instrumenten in de doorlopende ontwikkellijn, de scholing en de vraagarticulatie in de lijn onderwijs en arbeidsmarkt.

Het proces

De uitvoering en voortgang van het programma wordt bewaakt door een stuurgroep met vertegenwoordigers van bestuurders uit alle geledingen, daarbij ondersteund door een expertteam³

De ontwikkeling van elke programmalijn wordt bewaakt door een lid van de stuurgroep, daarbij inhoudelijk ondersteund door een expert en vertegenwoordigers van deelnemers in de programmalijn. De stuurgroep legt jaarlijks verantwoording af over de vorderingen aan de leden van de convenantgroep⁴

De agenda biedt een open en flexibel raamwerk. Elke organisatie kan deelnemen op basis van de eigen behoeften en mogelijkheden. Deelname is mogelijk op elk gewenst niveau, er is geen verplichting om tot een bepaald kwaliteitslabel te ontwikkelen. Die mogelijkheid bestaat wel, maar dan voor organisaties of deelnemers die dat zelf wensen.

Organisaties en bedrijven kunnen projectaanvragen ontwikkelen en uitvoeren die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen vanuit elk van de programmalijnen. Door deze opzet kan elke organisatie zelf zijn prioriteiten stellen vanuit een eigen beleidsperspectief en leidt het totaal van de ontwikkelingen tot het verwezenlijken van de doelstellingen. Er is bewust voor gekozen om uit te gaan van doelstellingen die zoveel mogelijk ruimte bieden aan de eigen behoeften, cultuur en ambities van de aanvragers, binnen de kaders van de Strategische agenda.

Er is ook sprake van een loketfunctie. Nieuwe instellingen of bedrijven kunnen via het loket instappen in het programma. Vanuit de loketfunctie wordt het materiaal beheerd dat ontwikkeld wordt binnen de agenda en wordt dit om niet ter beschikking gesteld aan deelnemende instellingen die hiermee willen werken. De website van de Strategische agenda speelt hierin een centrale rol. Via de loketfunctie worden vragende partijen gekoppeld aan een buddy, een ervaren partij die de vrager inhoudelijk verder helpt.

³ Voor nadere uitwerking van organisatie en samenstelling zie bijlage organisatie en procesgang

⁴ De convenantgroep omvat alle organisaties die de intentieverklaring Strategische agenda buurtaal en internationalisering ondertekenen
*Strategische agenda Buurtaal
en internationalisering in Limburg*

Programmaliijn 1, Instrumenten

Op nationaal en internationaal niveau zijn er een aantal standaarden ontwikkeld die zullen worden gehanteerd binnen het raamwerk van de strategische agenda:

- het Common Framework of European Competences (CFEC) dat ontwikkeld is binnen het Elos-netwerk⁵. Binnen het CFEC zijn op verschillende niveaus taal-, interculturele en ondernemende competenties geformuleerd, die van belang zijn voor de internationale oriëntatie van leerlingen. Het is mogelijk om het Framework uit te breiden naar het primair onderwijs en het beroepsonderwijs. Hierbij wordt aansluiting gezocht met de Dublin descriptoren en de Bologna doelstellingen. De Elos competenties sluiten naadloos aan bij de Europese 2020 strategie
- Het Europees Referentiekader voor de Talen (ERK). Door deelnemers op te leiden volgens de niveaus van het Referentiekader kunnen we ze voorbereiden op examens voor taalcertificaten die wereldwijd erkend worden. Dit verbetert de kansen van onze jonge mensen op de internationale arbeidsmarkt sterk. Een belangrijk instrument binnen het talenonderwijs is het doeltaal=voertaal principe, dat een centrale rol speelt in het talenonderwijs binnen de kaders van de Strategische agenda.
- Voor het documenteren van relevante opleidingen en stage-ervaringen is op Europees niveau Europass ontwikkeld. Wij sluiten aan bij dit instrument, waarbij we ons wel realiseren dat met name voor de VO en MBO leerlingen een aangepaste versie dient te worden ontwikkeld om de gebruikersvriendelijkheid voor deze doelgroepen te vergroten.
- Binnen de ROC's is een basis van een Euregiocompetentie ontwikkeld. De stuurgroep denkt dat deze verder uitgewerkt dient te worden en gaat aansluiten bij de Elos VMBO-competenties. De Euregiocompetentie is met name van belang voor de VMBO-leerlingen die straks in het Euregionale MKB als werknemers of ondernemers aan de slag gaan. Afstemming tussen VMBO en MBO is hier van wezenlijk belang.

Naast de (deels) bestaande instrumenten wordt door de stuurgroep gestreefd naar een aantal nieuwe instrumenten:

- De ontwikkeling van een Euregionaal portfolio, waarin de ontwikkeling van de leerling gedocumenteerd wordt en waarvan de resultaten c.q. behaalde niveaus voor de verschillende internationale competenties straks kunnen worden overgenomen in een persoonlijk portfolio als werknemer.
- De ontwikkeling van een kwaliteitskader voor leerlingen/studenten en organisaties die dit daar behoefte aan hebben. Deelname aan de Strategische agenda is vrijwillig en kan worden ingevuld vanuit eigen behoeften en ambities, maar de ontwikkeling van een kwaliteitslabel voor organisaties die daar behoefte aan hebben lijkt de stuurgroep eveneens wenselijk

Bij de ontwikkeling van alle bovenstaande instrumenten is samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijsorganisaties van groot belang. Het bedrijfsleven formuleert immers per sector de verwachte internationaal georiënteerde competenties van werknemers, het onderwijs vertaalt deze in geschikte leerarrangementen.

---

⁵ Elos staat voor Europa als Leeromgeving Op Scholen
*Strategische agenda Buurtaal
 en internationalisering in Limburg*

Concrete doelstellingen van de programmalijn instrumenten:

1. *Vanaf 2014 richten de deelnemende onderwijsinstellingen hun buurtaalonderwijs in volgens het principe doeltaal=voertaal*
2. *In 2015 zijn de internationale competenties voor primair onderwijs en beroepsonderwijs beschreven aansluitend op de bestaande Elos-competenties voor het voortgezet onderwijs*
3. *In 2015 is er een geactualiseerde versie van de Euregiocompetentie voor VMBO en MBO beschikbaar. Deze is ontworpen in samenwerking tussen VMBO en MBO*
4. *In 2016 is er een supplement voor Europass ontwikkeld, waardoor VO en MBO-leerlingen beter gebruik kunnen maken van dit instrument*
5. *In 2017 is een kwaliteitskader voor onderwijsinstellingen binnen de Strategische agenda gereed. In 2018 zullen de eerste instellingen na een beoordeling het kwaliteitslabel ontvangen*
6. *Het streven is dat in 2018 50% van alle VMBO-leerlingen van de deelnemende scholen werken met de Euregiocompetentie en op 50% van de internationaal georiënteerde opleidingen van de ROC's gewerkt wordt met de Euregiocompetentie of hieraan gerelateerde competentiematrices*
7. *In 2018 is een eerste versie van een internationaal georiënteerd (deel van een) portfolio gereed dat de competentieontwikkeling van leerlingen vanaf het primair onderwijs tot en met het beroepsonderwijs in beeld brengt.*
8. *In 2020 is een definitieve versie van dit portfolio gereed.*

Programmalijn 2, Implementatie

Binnen de Strategische agenda is borging van de resultaten een essentieel onderdeel. We zien de projecten als instrumenten om onderdelen van de agenda te ontwikkelen, die daarna in reguliere programma's worden opgenomen.. De resultaten van de projecten moeten duurzaam geïmplementeerd worden.

Instellingen die resultaten bereikt hebben, zetten deze niet alleen duurzaam binnen hun eigen organisatie in, maar stellen deze ook vrij ter beschikking van andere instellingen en adviseren deze – op verzoek – ook omtrent implementatie.

Concreet betekent dit dat de deelname aan de Strategische agenda en de resultaten hiervan:

- Duidelijk zichtbaar zijn in het school-/instellingsplan, activiteitenplan en kerncompetenties
- Ondersteund worden door professionaliseringstrajecten van docenten
- Binnen de organisatie zijn opgenomen in de kwaliteitscyclus en met resultaatverantwoordelijkheid
- Door het deelnemende bestuur in strategische beleidsdocumenten wordt beschreven
- Leiden tot actieve deelname aan relevante netwerken
- Duidelijk maakt welke middelen op korte en middellange termijn beschikbaar zijn voor de ontwikkeling en duurzame implementatie van de resultaten

Een extra uitdaging ligt op het snijvlak van de verschillende schakels van de onderwijsketen en de borging van programma's en activiteiten in het bedrijfsleven. Betreffende de aansluiting binnen de

keten is weinig ervaring en kennis voorhanden, het beroepsonderwijs heeft ervaring met de borging van gemeenschappelijke programma's met het bedrijfsleven.

Succesvolle implementatie vraagt om ondersteuning. Hierbij wordt gedacht aan een makelaarsfunctie. De makelaar inventariseert de vraag van een instelling en brengt de vrager in contact met een ervaringsdeskundige in het veld. Deze deskundige begeleidt en adviseert de vragende instelling bij de implementatie en uitrol van de resultaten binnen de vragende instelling. De ontwikkelgroep⁶ van de programmalijn implementatie wordt georganiseerd als een kenniskring, waarin ervaringsdeskundigen hun kennis en ervaringen delen en samen de lopende implementatietrajecten bij de vragende instellingen inrichten.

Concrete doelstellingen van de programmalijn implementatie:

1. *In november 2013 is er een criteriumlijst gereed voor de beoordeling van aanvragen op duurzame implementatie. Deze kan door subsidieverleners gebruikt worden.*
2. *We streven ernaar dat vanaf 2014 jaarlijks minimaal één bestuur, vijf onderwijsinstellingen en 2 bedrijven aanhaken bij de Strategische agenda*
3. *Vanaf 2015 hebben alle deelnemende instellingen hun deelname aan en activiteiten binnen de Strategische agenda opgenomen in relevante beleidsdocumenten*
4. *Alle deelnemende instellingen beschikken binnen twee jaren na ondertekening van het convenant over een scholingsplan voor professionalisering van docenten in het kader van de Strategische agenda*
5. *Vanaf 2014 is er een kenniskring implementatie actief die vragende instellingen begeleidt bij succesvolle implementatie*
6. *Er is sprake van de disseminatie van best practices op het gebied van implementatie. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van de website van de Strategische agenda en verschijnt er onder meer driemaal per jaar een infobulletin over best practices.*
7. *Het streven is dat in 2017 10% van alle PO-leerlingen, 15% van alle VO-leerlingen, 20% van alle deelnemers in internationaal georiënteerde MBO-opleidingen en 30% van alle studenten van relevante HBO-opleidingen deelnemen aan onderdelen van de strategische agenda*
8. *Het streven is dat in 2020 20% van alle PO-leerlingen, 25% van alle VO-leerlingen, 50% van alle deelnemers in internationaal georiënteerde MBO-opleidingen en 60% van alle studenten van relevante HBO-opleidingen deelnemen aan onderdelen van de strategische agenda*
9. *Vanaf 2014 is er op provinciaal niveau een toename van 100 leerlingen per jaar die een erkend certificaat voor één van de buurtalen behalen. Daarbij hanteren we als standaard A1 voor VMBO-basis, A2 voor VMBO-kader, B1 voor VMBO-t, B2 voor HAVO en C1 voor VWO*

---

⁶ Voor functie en invulling zie bijlage organisatie en procesgang
*Strategische agenda Buurtaal
en internationalisering in Limburg*

Programmaliijn 3, externe betrekkingen en netwerken

De Strategische agenda is een Limburgse agenda, primair bedoeld voor Limburgse instellingen en bedrijven. Dat neemt niet weg dat voor de realisatie van de doelstellingen van de agenda de samenwerking met de Euregionale en (supra)nationale partners van eminent belang is. Sterker nog, de doelstellingen worden zonder deze partners niet behaald.

Cruciaal is dat partners op de goede momenten, op de goede niveaus geïnformeerd worden en dat gezocht wordt naar gezamenlijk belang. Hierbij is er zowel een belangrijke rol voor bestuurders als ook voor betrokkenen op operationeel niveau weggelegd. De stuurgroep zal de coördinatie van deze programmaliijn op zich nemen. Voor de projectaanvragen binnen de strategische agenda geldt dat een inventarisatie van relevante partners en het opzetten en borgen van een duurzaam netwerk onderdeel zullen zijn van de op te stellen criteria voor beoordeling.

Heldere communicatie over wie, waar op welk moment mee bezig is en regelmatig overleg – formeel of informeel- en informatie-uitwisseling over activiteiten in het kader van de Strategische agenda zijn wezenlijk. Dat hoeft niet te leiden tot een complete overlegstructuur, maar kan ook worden gerealiseerd door de Strategische agenda regelmatig in de bestaande overlegagenda's op te nemen. Een andere wezenlijke succesfactor is draagvlak. Elke deelnemer moet overtuigd zijn van de relevantie van de Strategische agenda voor de ontwikkeling van Limburg en daaraan vanuit zijn/haar eigen perspectief willen bijdragen.

Voorbeelden van externe partners die wij hier willen noemen zijn:

- Städteregion Aachen, Mönchengladbach
- Provincie en stad Luik
- Ministeries van OCW, BuZa, BiZa en EZ
- IHK en Chambre du Commerce
- Universiteiten en hogescholen in de Belgische en Duitse grensstreek
- Intermediaire organisaties zoals het Europees Platform, de Nuffic en CINOP
- SLO
- Goethe Instituut, Maison Descartes, Alliance Francaise, Délégation Wallonie-Bruxelles in Den Haag
- Ministerien für Wirtschaft, Arbeit und Bildung NRW
- Bezirksregierungen
- Werkgeversverenigingen in NRW en Wallonië
- Europarlementariërs uit de regio
- Euregio's
- De scholen in het grensgebied waarmee wordt samengewerkt

Uiteindelijk leidt deze programmaliijn tot een goed geïnformeerd, betrokken en duurzaam netwerk, waarvan iedereen de meerwaarde erkent en daar daadwerkelijk aan bijdraagt.

Concrete doelstellingen voor programmalijn 3, externe betrekkingen en netwerken

1. *Aan de hand van de doelstellingen van de Strategische agenda maakt de stuurgroep een lijst van relevante partners en netwerken. Deze lijst is februari 2014 gereed*
2. *Alle (potentiële) externe partners en netwerken ontvangen in maart 2014 de Strategische agenda, een begeleidende brief met argumentatie van en uitnodiging voor deelname aan activiteiten in het kader van de Strategische agenda*
3. *In het format voor de projectaanvragen in het kader van de Strategische agenda wordt een criterium opgenomen inzake relevante partners, opzet en borging van een duurzame samenwerking*
4. *De stuurgroep stelt voor 1-8-2014 een lijst op van bestuurlijke overlegorganen die relevant zijn voor de Strategische agenda. Vervolgens ontvangen de voorzitters van de relevante overlegorganen een verzoek om de Strategische agenda periodiek te agenderen en de relevante resultaten van het overleg terug te koppelen aan de stuurgroep*
5. *In 2015 kennen alle op dat moment relevante externe partners en netwerken de achtergronden en werking van de Strategische agenda en kunnen alle relevante bestuurders hun rol in de realisatie van de agenda duiden*
6. *De stuurgroep formuleert een opdracht voor een communicatieplan, in overleg met de provincie Limburg. De uitvoering van het communicatieplan kan gekoppeld worden aan de loketfunctie*

Programmalijn 4, aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt.

In de Atlas van Kansen voor Zuid-Limburg wordt geconcludeerd dat “Als de vier grensregio’s erin slagen om hun arbeidsmarkten door middel van grensoverschrijdende samenwerking te integreren, neemt het aantal beschikbare banen voor de inwoners van alle vier de regio’s toe. Voor Zuid-Limburg met maar liefst 740.000 banen”. Verderop, “Als grensbarrières op de arbeidsmarkt volledig zouden kunnen worden geslecht, zouden de regio’s door de toename van carrièrekansen zelfs een bovengemiddelde aantrekkingskracht op verhuizende huishoudens krijgen. Op die manier zou een duurzaam economisch vitale, internationale regio ontstaan”⁷.

Er zijn een aantal factoren die nu nog als grensbarrière fungeren. De Atlas noemt naast de juridische, verzekerings- en belastingverschillen ook de matige beheersing van de buurtaal en kennis van interculturele aspecten en de onbekendheid met de arbeidsmarkt(mogelijkheden) aan de andere kant van de grens. Met name op de laatste drie aspecten zoomt de Strategische agenda in.

Door het beschrijven van de taal-, interculturele en ondernemende competenties in één matrix voor de hele onderwijsketen zorgt het onderwijs voor een logische en consistente ontwikkeling van de internationaal georiënteerde leerresultaten van leerlingen. Daarbij is de samenwerking met het bedrijfsleven van belang om te weten waarvoor wij leerlingen en studenten moeten opleiden. Dat geldt voor zowel de generieke als ook de beroepsgerichte gedragsindicatoren.

Het beroepsonderwijs heeft al ruime ervaring in de samenwerking met het bedrijfsleven. Zuyd geeft in haar beleidsvisie internationalisering aan dat “door de centrale ligging van Zuyd in het hart van Europa, in de Euregio Maas-Rijn, dicht bij de grenzen met België en Duitsland, internationalisering

⁷ Atlas van kansen voor Zuid-Limburg, Tongeren, Luik en Aken, Ponds, Van Woerkens en Marlet, Utrecht 2013
*Strategische agenda Buurtaal
 en internationalisering in Limburg*

een speciale dimensie krijgt⁸. In het beleidsdocument “Onze visie op onderwijs”⁹ stelt Zuyd: “professionals doen hun werk tegenwoordig in een internationale context. De opleidingen van Zuyd Hogeschool erkennen het belang van grensoverschrijdend denken en handelen. Eindkwalificaties representeren daarom het functioneren van een professional in de internationale context .....”.

Er wordt groot belang gehecht aan samenwerking van beroepsonderwijs en bedrijfsleven bij het inventariseren van die internationaal georiënteerde leerresultaten. Vanuit deze beroepsgerichte leerresultaten zal een vertaling naar meer generieke leerresultaten voor VO en PO gemaakt worden, waarbij – indien noodzakelijk – de competentiematrix van het VO in de vorm van het CFEC zal worden aangepast.

De onbekendheid met de arbeidsmarkt in de grensregio’s kent een aantal oorzaken. Ons denken over opleiden is sterk gericht op de nationale situatie – wetgeving, bekostiging en eindtermen nopen immers daartoe – en ook de loopbaanoriëntatie is sterk gericht op onze nationale onderwijsinfrastructuur. Daarnaast leidt ons systeem van kennisoverdracht tot een consumerende houding bij lerenden, terwijl wij vanuit het principe van kansen zien en grijpen eerder een ondernemende houding van onze leerlingen/studenten verwachten. Als wij die houding willen bereiken, dan zullen we leerlingen al in een vroeg stadium in de ondernemende modus moeten brengen. Dat betekent dat we hen al vroeg moeten laten kennismaken met taal- en interculturele aspecten, maar vooral ook al vroeg laten kennismaken met de Euregionale opleidings- en arbeidsmarktmogelijkheden. Zodat er bewustwording ontstaat kan ook een gefundeerde keuze gemaakt worden. Die bewustwording is een volgend aspect waarbij de goede en duurzame samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven van cruciaal belang is.

Er zijn al een aantal goede initiatieven ontwikkeld – denk aan b.v. grensverleggend opleiden van de KvK, Intercom, het Linguacuster, SLIDE van SVO|PL, Future proof for cure and care (ROC’s en Zuyd) – die al veel resultaten hebben opgeleverd. Programmalijn 4 stelt zich ten doel om de resultaten van deze initiatieven te verbinden en te optimaliseren. Vanuit de vraag van het bedrijfsleven en in samenwerking met het bedrijfsleven.

Een vierde aspect in de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is dat – door het expliciteren van de internationale competenties van (toekomstige) werknemers – duidelijker wordt welke competenties huidige werknemers missen hun de kansen over de grens te benutten. Ook op dit terrein is een verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven evident.

Concrete doelstellingen voor de programmalijn 4, aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt

1. *Eind 2014 zijn de internationaal georiënteerde generieke en beroepscompetenties en gewenste niveaus voor de topsectoren binnen LED in beeld gebracht*
2. *In 2016 zijn de internationaal georiënteerde generieke en beroepscompetenties en gewenste niveaus voor alle sectoren in beeld gebracht*
3. *Eind 2014 zijn alle bestaande succesvolle initiatieven in de samenwerking onderwijs-arbeidsmarkt in kaart gebracht en is de ist- en soll-situatie voor optimalisatie van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt beschreven*

⁸ Startdocument visie internationalisering Zuyd 2012-2015

⁹ Onze visie op onderwijs, Paul Reijns, Zuyd, februari 2012

4. *In 2015 zijn de internationaal georiënteerde leerresultaten voor de topsectoren vertaald naar generieke leerresultaten voor leerlingen in PO en VO*
5. *In 2016 zijn de internationaal georiënteerde leerresultaten voor alle sectoren vertaald naar generieke leerresultaten voor leerlingen in PO en VO*
6. *In 2016 bieden 7 VMBO-scholen in Limburg programma's aan voor Euregionale studie- en loopbaanoriëntatie en nemen minimaal 10% van de leerlingen van deze opleidingen deel aan een Euregionale snuffel- of beroepsstage*
7. *Het streven is dat in 2020 50% van alle VMBO-scholen programma's aanbieden voor Euregionale studie- en loopbaanoriëntatie en minimaal 20% van de leerlingen van deze opleidingen deelnemen aan een Euregionale snuffel- of beroepsstage. Alle deelnemende leerlingen gebruiken dan de aanvulling op Europass en er is afstemming tussen de verschillende sectoren en opleidingsinstellingen inzake inhoud en organisatie*
8. *In 2017 volgen minimaal 10 % en in 2020 minimaal 20 % van alle MBO-studenten een Euregionale studie- en loopbaanoriëntatie en realiseren, in het kader van de aanvullende kwalificatie "Euregiocompetentie", een deel van hun reguliere beroepspraktijkvorming (stage) van minimaal 6 weken in een Euregionaal bedrijf of instelling.*
9. *In 2020 maken minimaal 25 % van alle MBO-deelnemers actief gebruik van grensoverschrijdende mobiliteit (uitwisseling, (deel) stage, internationaal project, ECVET ervaring, partnerschap inclusie de Euregio)*
10. *In 2017 maken 20% van de studenten van HBO-instellingen actief gebruik van grensoverschrijdende mobiliteit (studie, stage of projecten in het buitenland, inclusief de Euregio)*

Programmalijn 5, Professionalisering en onderzoek

Om de doelstellingen van de Strategische agenda te verwezenlijken en de resultaten te borgen hebben we nu en in de toekomst goed toegeruste docenten nodig, die leerlingen en studenten in de ontwikkeling van hun internationale competenties vakkundig begeleiden. Daarvoor worden op verschillende vlakken professionaliseringstrajecten ontwikkeld:

- Studenten van de pabo kunnen deelnemen aan de minor internationalisering of een buitenlandse studie of stage in plaats van het volgen van studie en stage aan dNP. De toegevoegde waarde ligt op een aantal terreinen. De grootste groei na een internationale stage of studie wordt geboekt op persoonlijk vlak. De student is zelfredzamer, flexibeler en heeft meer zicht op de eigen mogelijkheden. Studenten geven ook aan op interpersoonlijk gebied (SBL) gegroeid te zijn. Tot slot verwachten we dat studenten met een internationale ervaring open staan voor de wereld en door hun ervaring beter om kunnen gaan met cultuurverschillen.
- Voor zittende docenten wordt een aanbod van professionalisering opgezet gericht op de vaardigheden Frans en Duits en de interculturele en ondernemende competenties.
- De te ontwikkelen programma's kunnen leiden tot certificering van docenten, waardoor het mogelijk wordt om de professionalisering van docenten in relatie tot internationaal georiënteerd te bevorderen.

In algemene zin geldt voor de professionalisering dat het aanbod wordt opgesteld in overleg met ervaren scholen. Zij weten over welke competenties docenten moeten beschikken om succesvol internationaal georiënteerd onderwijs in te richten. Verder zijn de opleidingen zoveel mogelijk praktisch van aard en worden de modules eerst getest in ervaren scholen. Stages binnen de internationale programma's vinden zoveel mogelijk plaats binnen de bij de Strategische agenda aangesloten scholen. Onderzocht moet worden of deelname aan de Plusprogramma's in combinatie met een programma aan de lerarenopleiding kan leiden tot een bevoegdheid Duits of Frans.

Een aantal modules zal worden ontwikkeld rondom de overgang tussen PO en VO en VO-beroepsopleiding.

De Strategische agenda is een agenda met een lange looptijd en hoge ambities. De stuurgroep hecht er daarom aan om tussentijds periodiek resultaten van de inspanningen en projecten te meten. Zo krijgt men voldoende informatie over de voortgang en haalbaarheid en kan ook helder met de achterban gecommuniceerd worden over de effecten van de Strategische agenda en de relevantie van de inzet van middelen.

De stuurgroep wil de onderzoekstaak graag beleggen bij de verschillende lectoraten onderwijs van Zuyd. Op basis van hun onderzoeksresultaten adviseren zij mede de stuurgroep over eventuele aanpassingen in het programma. Onderzoeksvelden waaraan gedacht kan worden zijn de ontwikkeling van internationale competenties bij leerlingen, de verbetering van de doorstroom binnen de keten, effecten op talentontwikkeling, effecten op internationale competenties van uitstromende studenten in MBO en HBO. Op deze manier wordt de vraag beantwoord of wij er middels de Strategische agenda inderdaad in slagen om onze jongeren beter toe te rusten op de steeds meer internationale arbeidsmarkt.

Een ander punt van onderzoek, waarbij met name een rol voor de provincie is weggelegd is het onderzoek naar de effecten op arbeidsmarkt en inkomen. Daar meten we dan of de aanpak de doelstellingen die we met de Strategische agenda voor ogen hebben ook inderdaad leiden tot verbetering van de positie van jongeren op de internationale arbeidsmarkt, of er meer Euregionale mobiliteit plaatsvindt en Limburgse bedrijven inderdaad meer omzet gaan genereren in de Euregio als resultaat van de Strategische agenda.

Concrete doelstellingen van de programmalijn professionalisering en onderzoek

1. *In 2015 is een minor internationalisering geënt op de Strategische agenda opgenomen in het programma van de Nieuwste Pabo*
2. *In 2016 is een minor internationalisering geënt op de Strategische agenda opgenomen in het programma van de lerarenopleiding*
3. *In 2016 is een Plusprogramma geënt op de Strategische agenda opgenomen in het programma van de Nieuwste Pabo*
4. *Vanaf 2016 nemen 40% van alle Pabo studenten deel aan de minor internationalisering en hebben al deze studenten een stageplaats op één van de deelnemende scholen aan de Strategische agenda*

5. *In 2014, 2015 en 2016 wordt elk jaar een module voor zittende docenten opgeleverd, geënt op de Strategische agenda*
6. *In 2017 is een tweedaags trainingsprogramma opgezet in het kader van de aansluiting primair onderwijs – secundair onderwijs*
7. *In 2018 is er een tweedaags trainingsprogramma opgezet in het kader van de aansluiting voortgezet onderwijs – beroepsonderwijs*
8. *In 2014 wordt een lijst van kritische succesfactoren met bijbehorende indicatoren en scores voor de Strategische agenda opgesteld. Er wordt een onderzoeksopzet ontwikkeld, de bijbehorende nulmeting wordt uitgevoerd bij alle deelnemende instellingen.*
9. *In 2015 is een instrument beschikbaar om interculturele competenties te meten vanuit het lectoraat International Relationship Management van Zuyd.
Dit instrument kan worden ingezet voor het HBO, MBO en VO en het bedrijfsleven.*
10. *Gedurende de hele looptijd monitort de onderzoeksgroep de voortgang en stelt jaarlijks een rapportage met bevindingen en conclusies op voor de stuurgroep.*
11. *Jaarlijks neemt de stuurgroep de voortgangresultaten op in zijn rapportage aan de leden van de convenantgroep*

Programmalijn 6, mobiliteiten

Doel van de Strategische agenda is het toerusten van jonge Limburgse mensen op een internationale toekomst. Dat moet uiteindelijk ertoe leiden dat er meer grensoverschrijdende mobiliteit gaat plaatsvinden. Om dat te bewerkstelligen willen we jongeren al op jonge leeftijd laten kennismaken met de verschillende vormen van mobiliteiten. Uiteindelijk moeten de voorgaande programmalijnen er allemaal toe leiden dat de programmalijn 6 als goedgevulde etalage van resultaten gaat fungeren.

Als we spreken over mobiliteiten, dan vallen daaronder alle activiteiten waarmee de leerling/student in een internationale context competenties ontwikkelt. Dat betekent dat we de definitie ruimer trekken dan de traditionele uitwisseling. De virtuele uitwisseling, de stage, het gezamenlijk theaterbezoek, maar ook de eigen ervaringen op zaterdag in Aken of Luik waarmee de leerling of student een leereffect kan aantonen, tellen mee. Het resultaat staat immers centraal, de weg naar dat resultaat is slechts een instrument. De mobiliteit geldt ook voor docenten: het opdoen van een korte of langere onderwijservaring in een school over de grens, rust de docent beter toe om optimaal te functioneren binnen de strategische agenda. Ook de komst van docenten van over de grens in het Limburgse onderwijs vormt een meerwaarde (zeker in PO en VO waar dit nog maar in beperkte mate gebeurt).

Concrete doelstellingen programmalijn 6, mobiliteiten

1. *Alle leerlingen van de deelnemende basisscholen nemen deel aan minimaal drie internationale activiteiten, waarvan er minimaal één een fysieke uitwisseling met een school over de grens behelst en minimaal één activiteit een intercultureel karakter heeft*
2. *Alle VO-leerlingen van de deelnemende scholen nemen deel aan minimaal één internationale activiteit in de grensregio per jaar.*

3. *In 2016 bieden 7 VMBO-scholen in Limburg programma's aan voor Euregionale studie- en loopbaanoriëntatie en nemen minimaal 10% van de leerlingen van deze opleidingen deel aan een Euregionale snuffel- of beroepsstage*
4. *In 2020 bieden 50% van alle VMBO-scholen programma's aan voor Euregionale studie- en loopbaanoriëntatie en nemen minimaal 20% van de leerlingen van deze opleidingen deel aan een Euregionale snuffel- of beroepsstage. Alle deelnemende leerlingen gebruiken dan de aanvulling op Europass*

5. *In 2017 maken 20% van de studenten van HBO-instellingen actief gebruik van grensoverschrijdende mobiliteit (studie, stage of projecten in het buitenland, inclusief de Euregio)*
6. *We bevorderen de groei van aanmeldingen van Limburgse scholieren bij de Euregionale hogescholen en universiteiten in de studierichtingen waarin Limburg niet voorziet. Tot 2020 neemt dat aantal aanmeldingen jaarlijks toe.*

Het convenant Strategische agenda buurtaal en internationalisering

Relevante organisaties kunnen deelnemen aan de Strategische agenda door ondertekening van de intentieverklaring Strategische Agenda Buurtaal en Internationalisering Limburg. Voor de verdere invulling verwijzen wij hier naar de bijgevoegde intentieverklaring en bijlage omtrent organisatie en procesgang.